

Handleiding LiveAtlas

Albert de Jong, Fred Hustings, Gerard Troost, Erik van Winden en Paul van Els

Sovon Vogelonderzoek Nederland 2022.
versie oktober 2022

Wat vind je in deze handleiding?

Wat is LiveAtlas?.....	2
1. Snel van start.....	3
2. Twee typen lijstjes.....	4
3. Kiezen van de soortgroep(en)	5
4. Je waarnemingen invoeren in het veld	6
5. Details toevoegen.....	7
6. Je route en tijd bekijken	7
7. Telling stopzetten en afsluiten	8
8. Je telling bekijken en wijzigen	9
9. Validatie.....	9
10. Je telling exporteren naar waarneming.nl of Excel	10
Veelvoorkomende vragen	11

Wat is LiveAtlas?

LiveAtlas brengt met eenvoudige streeplijsten de actuele verspreiding van vogels in Nederland in kaart. Het project is daarmee een logisch vervolg op de *Vogelatlas* uit 2018. Iedere complete lijst geeft informatie over de aan- en afwezigheid van soorten. De lijsten geven ook inzicht in aankomst en vertrek van trekvogels en trefkansen van alle soorten gedurende het jaar. LiveAtlas is de eenvoudigste manier om mee te doen aan vogeltellingen in Nederland. Doe mee, want elk lijstje telt!

DE ESSENTIE

Maak een streeplijst met alle waargenomen soorten (aanwezigheid) tijdens je veldbezoek.

Tellen en intekenen van (deel van) de soorten kan, maar is niet verplicht.

In een kilometerhok tel je 1 uur.

Vrije routes over grenzen van kilometerhokken heen en korter of langer dan 1 uur zijn ook prima bruikbaar.

Loop je een lange route (meerdere uren), dan heeft opdelen in meerdere lijsten de voorkeur.

1. Snel van start

Tellingen voor LiveAtlas kun je het best via de app Avimap invoeren, maar het kan ook via het online portaal. Hieronder leggen we beknopt uit hoe je snel van start kunt als je met de app werkt. Wees gerust, een telling invoeren is na een goede start een fluitje van een cent. Ben je nog niet aangesloten als teller bij Sovon? Dan begin je met je te registreren.

1. Registreer je bij Sovon

Om als waarnemer gegevens in te voeren en in te zien bij Sovon, dien je geregistreerd te zijn. Dat regel je in twee minuten [via de registratiepagina](#).

Ben je al voor andere projecten van Sovon actief, dan kun je na inloggen meteen meedoen met LiveAtlas.

2. Download de app Avimap

Je lijstjes in het veld meteen invoeren? Dat kan met de app Avimap, die beschikbaar is voor Android-apparaten en met iAvimap voor iPhones.

Je downloadt de laatste versie van de app op het toestel waarmee je het veld in gaat. Klik op de button om naar de Playstore of Appstore te gaan en te downloaden:

Heb je de app? Update deze dan regelmatig om de nieuwste versie van LiveAtlas te gebruiken. Dit kan in de Playstore handmatig of door de instelling **Automatisch updaten** te gebruiken.

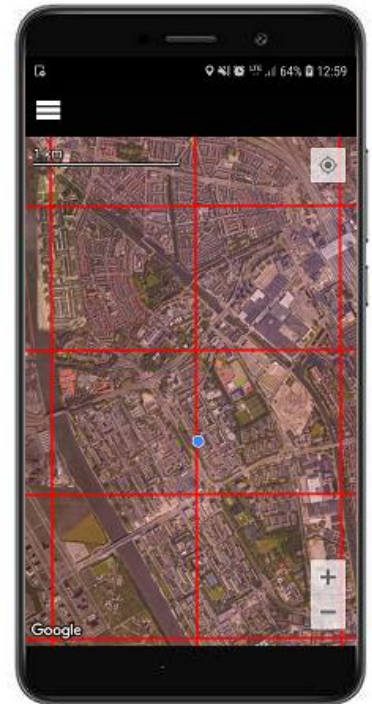
Meer uitleg over deze apps lees je op [de website van Sovon](#).

2. Twee typen lijstjes

Nadat je [Start met tellen] activeert zie je een kaart en twee keuzemogelijkheden.

Complete uurlijst in heel km-hok

Je kiest een kilometerhok (aangegeven met raster, stip geeft eigen locatie aan) uit en besteedt 1 uur aan het doorkruisen ervan. Verdeel de aandacht zo evenredig mogelijk over de landschapstypen. Vogelrijke biotopen mogen wat meer aandacht krijgen dan vogelarme, maar richt de aandacht niet teveel op afwijkende landschapselementen. Bestaat het hok voornamelijk uit landbouwgebied, breng dan niet vrijwel alle tijd in het ene bosje door, dat geeft een vertekend beeld. De route kun je het best lopend afleggen, eventueel per fiets (rustig tempo!) of per boot. Je houdt van alle soorten die je waarneemt in ieder geval de aanwezigheid bij, het liefst ook de aantallen.

Complete lijst, variabele tijd & dekking

Kies je een vrije route en wil je korter of langer dan 1 uur tellen? Prima, ook zulke lijstjes tellen mee, zolang je van alle waargenomen soorten in ieder geval de aanwezigheid, het liefst ook de aantallen, bijhoudt.

Houd als vuistregel aan dat lijstjes tussen een kwartier en anderhalf uur het beste bruikbaar zijn. We koppelen elk lijstje op basis van het zwaartepunt van de waarnemingen aan één km-hok. Wil je een route maken die meerdere uren duurt en verschillende km-hokken doorkruist, dan is het beter om je route op te delen in verschillende lijstjes.

Incomplete lijst

Kun of wil je geen complete lijst bijhouden, vul aan het einde van de telling dan *Nee* in bij de vraag welke soortgroepen je volledig hebt geteld.

Je kunt deze keuze pas aan het eind van je telling aanvinken. Verder vragen we je om aan te geven met hoeveel waarnemers (tellers) je de route bezocht. Dit kan van belang zijn bij de bewerking van telgegevens.

3. Kiezen van de soortgroep(en)

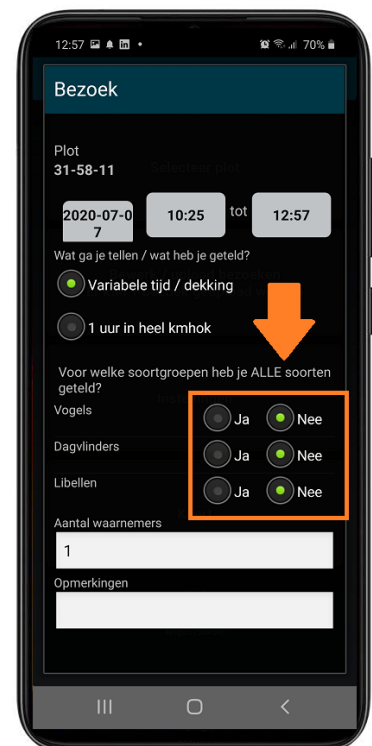
Met LiveAtlas kunnen je ook zoogdieren, dagvlinders, libellen, sprinkhanen, krekels, reptielen en amfibieën tellen. In het beginscherm geef je aan welke soortgroep(en) je gaat tellen. De keuze staat automatisch op de laatst gekozen instellingen.

Via de knop **[Wijzigen]** kun je de groepen aanvinken die je wilt tellen. Alleen de soorten uit deze groep(en) worden vervolgens in het invoerscherm getoond.

De gegevens van de dagvlinders en libellen gaan naar de Vlinderstichting en worden gebruikt voor de meetnetten van het Netwerk Ecologische Monitoring.

Welke soortgroep(en) heb je volledig bijgehouden?

Pas aan het einde van de telling vragen we van welke soortgroep(en) het gelukt is om alle soorten in te voeren. Het kan namelijk zo zijn dat je van plan was om naast vogels bijvoorbeeld ook dagvlinders te tellen, maar het niet lukte om van beide groepen een goede lijst bij te houden.

Instructies bij het tellen van andere soortgroepen

Dagactieve, grote zoogdieren kun je vrij makkelijk combineren met vogels. De andere soortgroepen zijn wat lastiger te combineren. Tel alleen andere soortgroepen mee als je wandeling daar (ook) op afgestemd is. Voor dagvlinders en libellen geldt dat je dan bijvoorbeeld wat langer naar een bepaalde libel of vlinder staat te kijken en doorgaans trager door het landschap gaat dan wanneer je alleen op vogels let. Sprinkhanen en krekels kunnen het beste met gebruik van een batdetector geteld worden.

Voor het tellen van libellen is [een instructievideo beschikbaar](#).

4. Je waarnemingen invoeren in het veld

Het echte werk kan nu beginnen! De app slaat je route (track) automatisch op. Aan deze track worden je waarnemingen gekoppeld. In combinatie met de begin- en eindtijd van de telling registreert dit de waarneeminspanning, een belangrijk gegeven bij de bewerking van tellingen. Automatisch, terwijl jij aan het vogels kijken bent.

Je waarnemingen invoeren

Na de start volgt automatisch een lijst met de meest algemene soorten. Via het oog-icoontje (rood in het voorbeeld) stel je in wat voor lijst je wilt zien.

Waarnemingen vul je het snelste in door de combinatie [AANTAL-SOORT] in te toetsen en via de suggesties de juiste soort te kiezen. Bijvoorbeeld: 1mer = 1 ex. Merel.

Snel een individu toevoegen van een soort die je al gezien hebt? Dat kan door op de knop [1 ex] te klikken.

Een waarneming wijzigen of verwijderen

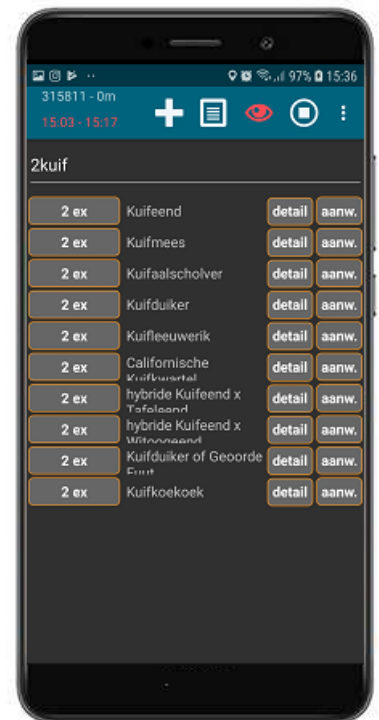
Via het lijstje-icoon bovenin het scherm (links van oog-icoontje) kom je bij het waarnemingenoverzicht. Daarin staan alle waarnemingen van je lijstje.

- Klik kort op de waarneming om de details ervan aan te passen (bijvoorbeeld aantal of gedrag) of te verwijderen
- Verwijderen kan ook via een lange klik lang op de waarneming.

Aanwezigheid of aantallen

Alle vogels die je waarneemt tellen mee. Ook de soorten die je alleen hoort, of juist alleen ziet. Besluit je om ze allemaal te tellen, dan vul je bij elke waarneming een aantal in. Wil je alleen aangeven dat ze aanwezig zijn, dan vink je [aanw.] aan.

Kom je er halverwege achter dat je de aantallen van een soort niet meer kunt of wilt bijhouden? Dan vink je [aanw.] aan. De tot dan toe ingevoerde aantallen blijven staan, maar in het totaaloverzicht krijgt deze soort de status 'aanwezig'.

5. Details toevoegen

Precieze locatie intekenen

Standaard worden alle waarnemingen gekoppeld aan je route. Dit heeft twee redenen: de lijsten worden op het niveau van kilometerhokken geanalyseerd en het scheelt je als waarnemer veel intekentijd.

Wil je een waarneming toch preciezer intekenen? Dat kan in het detailscherm door de punaise op de juiste locatie te plaatsen.

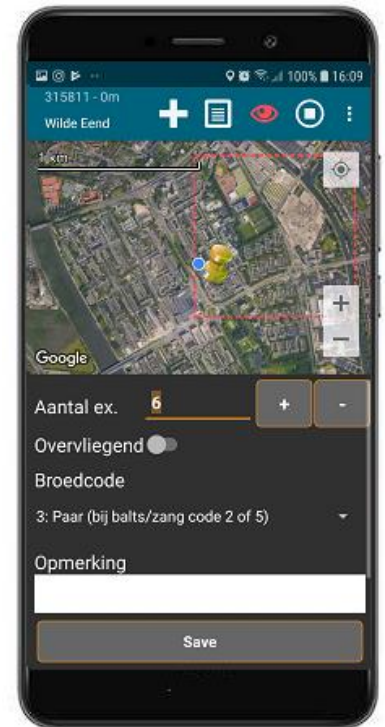
Overvliegend of ter plaatse

Alle vogels tellen mee, zowel overvliegend als ter plaatse. Maak wel onderscheid tussen vogels met terreinbinding en vogels die hoog overvliegen en duidelijk niet geïnteresseerd zijn in het km-hok. Laag rondvliegende Kokmeeuwen, van boom tot boom fladderende mezen of een Buizerd die voorbij scheert kun je als ter plaatse beschouwen. Hoog overtrekkende ganzen of een groepje Graspiepers over de binnenstad voer je in als 'overvliegend.'

Broedcodes

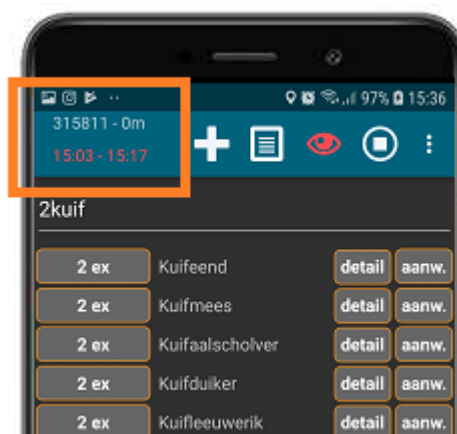
In het broedseizoen kun je ervoor kiezen om waarnemingen van een broedcode te voorzien. Dit is niet verplicht. Via [details] selecteer je één van de 16 codes. Hoe hoger de code, des te zekerder is het dat de waarneming een broedgeval betreft.

Let op: de invoer van broedparen wijkt af van de BMP-methode, omdat LiveAtlas gericht is op het aantal individuen in plaats van territoria. Je voert 3 paartjes Wilde Eenden dus in als 6 individuen met broedcode 3.

6. Je route en tijd bekijken

Tijdens je telling is het handig om je route (track), de tijd die je hebt besteed en de grenzen van het kilometerhok te kunnen bekijken. Klik daarvoor linksboven op de timer.

7. Telling stopzetten en afsluiten

Een telling tijdelijk stopzetten

Wil je tijdens je route pauzeren of deze na een onderbreking (bijvoorbeeld omdat je tijdelijk het km-hok verlaat) pas een stuk verderop hervatten? Zet dan de telling tijdelijk stop en sluit af door op de vierkante stopknop rechtsboven te drukken. Vul in dat je klaar bent met tellen.

Wil je vervolgens weer verder met je telling, open dan via het hoofdmenu [**Bewerk / upload bezoeken**] de telling, klik op [**Waarnemingen toevoegen/bewerken**] en geef [**JA**] aan bij de vraag om verder te gaan met de gelopen track.

Een telling afsluiten

Ben je klaar met je telling? Dan is het raadzaam om via het menu rechtsboven en [**Totalen voor dit bezoek**] nog even de totaallijst te bekijken. Dit kan ook als je de telling hebt afgesloten, maar dan via het uploadmenu en [**Bekijk bezoektotaal**]. Let daarbij vooral op twee dingen:

- Staan alle waargenomen soorten erin?
- Staan er geen foutief ingevoerde soorten of aantallen in?

Selecteer bij het afsluiten het juiste type telling en het aantal waarnemers, als je dit nog niet bij de start hebt gedaan.

Een telling uploaden

Is je telling afgesloten, dan is het alleen nog een kwestie van uploaden naar de website www.liveatlas.nl, zodat de gegevens worden opgeslagen en je ze ook kunt bekijken. Je uploadt je telling via de knop [**Bewerk upload bezoeken**] .

Wil je eerst nog een aanpassing doen in de telling, dan kan dat nog door op de telling te klikken en voor [**Waarnemingen toevoegen/bewerken**] te kiezen.

Een telling verwijderen

Wil je de telling verwijderen? Dan kan dat door in het hoofdmenu via [**Bewerk / upload bezoeken**] op de telling te klikken en [**Verwijder bezoek**] aan te klikken.

8. Je telling bekijken en wijzigen

Als je bent ingelogd kun je op <http://www.liveatlas.nl> je eigen telling inzien via [**mijn lijsten**] en die van anderen. Je kunt hier allerlei statistieken inzien, inclusief aantallen tellingen en waargenomen soorten per teller. In een grafiek zijn de landelijke resultaten zichtbaar, waarbij overigens niet alleen LiveAtlas-data gebruikt zijn maar in enkele gevallen ook van bijvoorbeeld tuintellingen en trektellingen.

9. Validatie

Om de kwaliteit van de gegevens te waarborgen, valideren we de tellingen. Op basis van het voorkomen van vogelsoorten tijdens de atlasperiode (2012-2015) controleren we of een soort waarschijnlijk is in een kilometerhok. Ook letten we op zeldzaamheden, hoge aantallen bij soorten en op de tijd van het jaar. Ook voor andere soortgroepen hebben we validatieregels. Bij het afsluiten van een telling moet je daarom soms een extra bevestiging geven.

Enkele vrijwilligers bekijken de binnenkomende tellingen en letten ook op het volgen van de telmethode (zie hoofdstuk 2). Eventueel stellen ze vragen over je telling. Je krijgt daar via een e-mail bericht van en kunt dan bij de telling reageren en eventueel aanpassingen doen.

10. Je telling exporteren naar waarneming.nl of Excel

Heb je een account op waarneming.nl en wil je de waarnemingen van LiveAtlas daar ook op zien?

Je kunt je LiveAtlas-tellingen automatisch of per telling doorsturen naar waarneming.nl. [In deze korte video leggen](#) we uit hoe je je tellingen exporteert.

Als een de tellingen naar een Excelbestand wilt exporteren, dan doe je dat door op het [invoerportaal van Sovon](#) naar *Mijn data* te gaan en de gegevens die je wilt exporteren te selecteren.

Veelvoorkomende vragen

Ik zie en hoor vast niet alle vogels die langs mijn looproute zitten. Dan ben ik dus niet compleet. Klopt dat?

Absolute tellingen zijn bijna nooit mogelijk. Meestal neem je een deel van de aanwezige vogels waar. Dat is niet erg. Met compleet bedoelen we dat je alle soorten hebt ingevoerd die je waarnam.

Ik wil graag een bijdrage leveren, wat is het meest zinvol?

In volgorde van bruikbaarheid voor het doel:

- Complete tellingen gedurende 1 uur in een kilometerhok (liefst met aantallen)
- Complete tellingen tussen een half uur en anderhalf uur op een 'vrije route'
- Incomplete tellingen (niet alle soorten bijgehouden)

Ik wil best aantallen bijhouden, maar sommige soorten zijn in mijn hok wel erg talrijk

Informatie over aantallen is altijd waardevol. Een goede schatting van de aantallen die je waarneemt is te prefereren boven het louter aankruisen van de aanwezigheid. Om een schatting te maken is wat ervaring nodig, voel je dus niet verplicht.

Is het zinvol om een kilometerhok vaker te bezoeken?

Dat is juist bijzonder zinvol! Het levert belangrijke informatie op over jaarpatronen (trekgedrag, trefkansen) die je mist bij eenmalige bezoeken. Hoe vaker hoe beter!

Ik tel vaak een vaste route, maar niet in een kilometerhok of binnen een uur. Zinvol om in te voeren?

Doen! Alle complete lijsten zijn waardevol, en zeker die welke een vaste route volgen. Route en tijd worden automatisch bijgehouden. We adviseren om lijstjes minimaal 15 minuten en niet langer dan anderhalf uur te laten duren.

Kan ik ook zoogdieren en andere faunagroepen invullen?

Ja, zoogdieren, dagvlinders, libellen, krekels, sprinkhanen, reptielen en amfibieën kun je ook invoeren. De gegevens van de vlinders en libellen gaan automatisch naar de Vlinderstichting en worden daar gevalideerd.

Kan ik ook oude tellingen invoeren?

Dat kan, als het gaat om vaste routes waarbij alle soorten zijn genoteerd.

Ik heb nog lijsten van kilometerhok-tellingen voor de Vogelatlas 2013-2015. Invoeren?

De tellingen van 'het gouden grid' van de Vogelatlas zitten allemaal in de computer en vormen waardevol referentiemateriaal voor de LiveAtlas. Het is dus niet de bedoeling deze (nogmaals) in te voeren.

Ik krijg als BMP-teller bij afsluiten van mijn broedvogeltelling (Avimap) de melding dat ik kan aanvullen tot een LiveAtlas-telling?

Dit kan, maar wees daar voorzichtig mee. Na een kortdurende BMP-telling kun je je meestal wel herinneren welke extra soorten (bovenop de broedvogels) je waargenomen hebt. Na een telling van verschillende uren wordt dat lastig. Bij twijfel: niet doen.